

TIL:	Advokatforeningens kretsstyrer, lovutvalgene for sivilprosess og voldgift, strafferett og straffeprosess, selskapsrett, forsikringsrett, forvaltningsrett, IKT og personvern og internadvokatutvalget, ekspertgruppen mot hvitvasking, utvalget for advokatetikk og utvalget for internasjonale advokater og forum for de store advokatfirmaene
FRA:	Advokatforeningens sekretariat
SAKSBEHANDLER:	Øyvind Precht-Jensen
DATO:	4. oktober 2023
DOKUMENTNR.:	329552

Forslag til ny advokatforskrift og endringer i advokatloven

Intern høringsrunde i Advokatforeningen

1 Innledning

Vi viser til vår e-post av 29. september om ovennevnte.

Justisdepartementet har sendt forslag til ny advokatforskrift og endringer i advokatloven ut på høring. Som ledd i utarbeidelsen av Advokatforeningens høringsuttalelse, inviteres foreningens kretser og relevante utvalg til å komme med innspill til uttalelsen.

Det bes det om at innspill sendes sekretariatet innen **27. november**. Innspill som mottas senere enn dette vil dessverre ikke kunne hensyntas ettersom høringsinnspillene skal behandles i hovedstyrets møte kort tid etter utløpet av fristen.

Departementets høringsnotat er tilgjengelig [her](#).

2 Oversikt

Advokatloven ble vedtatt i mai 2022. Loven regulerer blant annet forhold knyttet til advokatbevilling, organisering og drift av advokatvirksomhet, grunnleggende krav til advokater som uavhengighet og taushetsplikt, samt regler om et nytt tilsyns- og disiplinærsystem. Loven legger opp til at utfyllende regler skal gis i forskrift.

En oversikt over lovens sentrale punkter er tilgjengelig på Advokatforeningens [temaside](#) om advokatloven.

Det har siden lovens vedtakelse vært kontakt mellom Justisdepartementet og Advokatforeningen hvor foreningen har kommet med innspill til utformingen av forskriften og overgangsreglene.

Det vises til høringsnotatet for en presentasjon av departementets forslag. Under i punkt 3 gis det likevel en oversikt over sentrale temaer som vi antar har særlig interesse. Det presiseres at oversikten ikke gir uttrykk for hvilke temaer det anmodes om innspill til. Innspill på alle områder som berøres av høringsnotatet er av stor interesse.

I punkt 4 gis en kort redegjørelse for forslagene til endringer i advokatloven, hvor blant annet overgangsbestemmelser inngår.

3 Sentrale temaer i forskriften

3.1 Advokatbevilling

3.1.1 Bakgrunn

Foruten krav om mastergrad i rettsvitenskap, hederlig vandel og skikkethet, kan de sentrale vilkårene for å få rett til advokatbevilling deles i tre grupper: praksistid, prosedyrekrav og advokatkurs.

Advokatlovutvalget foreslo i NOU 2015: 3 å fjerne prosedyrekravet, erstatte advokatkurset med en advokatutdanning tilsvarende minimum 30 studiepoeng, utvide kravet til praksistid fra to til tre år, og la all juridisk virksomhet telle som praksistid.

I tiden før vedtakelsen av advokatloven arbeidet Advokatforeningen for at dette forslaget skulle legges bort. I advokatloven videreføres kravet om to års praksis og krav til prosedyreerfaring, samt at advokatkurset videreføres.

Hva som nærmere bestemt skal ligge i kravene om praksistid, prosedyreerfaring og advokatkurs, skal reguleres av forskriften. Regler om dette er foreslått i forskriftsutkastet §§ 3 til 8, og er kommentert i høringsnotatets del III punkt 2 (s. 31).

3.1.2 Advokatforeningens syn

Praksistiden

Når det gjelder spørsmålet om hva slags praksis som skal kvalifisere til advokatbevilling, har Advokatforeningen tatt utgangspunkt i at advokatyrket er et håndverk som best læres ved å arbeide som advokatfullmektig under tilsyn av erfarne advokater. Av denne grunn har foreningen vært imot at juridisk praksis generelt skal kvalifisere som godkjent praksis, slik som for eksempel praksis som universitetslærer i rettsvitenskap gjør det i dag, jf. dstl. § 220.

Spørsmål om hvilke krav som skal stilles til opplæringen av advokatfullmektigen behandles nedenfor, i punkt 3.4.

Prosedyrekravet

Advokatforeningen har i forbindelse med forskriftsarbeidet tatt til orde for at prosedyrekravet fortsatt bør bestå av tre saker. Samtidig har foreningen foreslått at prosedyrekravet bør kunne bli oppfylt på flere måter enn i dag, blant annet ved at en av sakene bør kunne erstattes av en fiktiv rettssak. Foreningen har også tatt til orde for at prosedyrekravet bør kunne oppfylles på andre måter enn som prosessfullmektig, herunder slik at opptreden som rettslig medhjelper bør kunne telle med på visse vilkår. Foreningen har også ment at andre saker enn ordinære rettssaker på visse vilkår bør kunne regnes med, slik som opptreden for visse nemnder m.v.

Advokatkurset

Advokatforeningen har under forskriftsarbeidet tatt til orde for at det ikke er hensiktsmessig med en utvidelse av advokatkurset.

3.2 Forsikringsadvokater

3.2.1 Bakgrunn

I regjeringens opprinnelige forslag til advokatlov ble det lagt opp til at advokatvirksomhet bare kunne drives i tre former: Som privatpraktiserende advokat i advokatforetak, som internadvokat, eller som organisasjonsadvokat.

Under stortingsbehandlingen ble det i tillegg vedtatt en hjemmel til å gi regler om advokatvirksomhet «som utøves av forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring», jf. advokatloven § 19 (2). Ved høringsnotatet innføres begrepet «forsikringsadvokat» for denne gruppen advokater.

Slike regler er foreslått i forskriftsutkastet § 9, som er omtalt i høringsnotatets del III punkt 7.1 (s. 63). Det er i tillegg foreslått flere endringer i advokatloven for å gi relevante regler anvendelse også for forsikringsadvokater, se høringsnotatets del II punkt 7 (s. 11).

3.2.2 Advokatforeningens syn

Etter Stortingets lovvedtak har Advokatforeningen overordnet tatt til orde for at reglene om forsikringsadvokater må sikre at virksomheten tilfredsstillende de krav som ellers stilles til advokatvirksomhet, herunder særlig kravet til uavhengighet. Foreningen har også vært opptatt av at det ikke oppstår konkurransevridninger ved at forsikringselskaper kan yte advokattjenester uten merverdiavgift.

3.3 Rapportering ved endringer i eierforhold og ledelsen i et advokatforetak

3.3.1 Bakgrunn

I advokatloven § 22 stilles det krav om hederlig vandel og skikkethet for eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre som deltar i ledelsen i et advokatforetak. Det er i bestemmelsen gitt hjemmel

til å gi forskrift om blant annet hvilke personer som omfattes av kravene og advokatforetakets rapporteringsplikt ved endringer i eierforhold eller ledelsen.

I forskriftsutkastet § 10 er det foreslått regler om rapportering. Etter bestemmelsen skal det sendes melding til Advokattilsynet om endringer blant eiere, styremedlemmer og personer som deltar i ledelsen. Dette gjelder ikke for personer med advokatbevilling. Meldingen skal i utgangspunktet inneholde politiattest og opplysninger som er nødvendige for å vurdere om personen er omfattet av personkretsen.

Reglene er kommentert i høringsnotatets del III punkt 7.2 (s. 63).

3.3.2 Advokatforeningens syn

Under departementets arbeid med forskriftsutkastet har Advokatforeningen tatt til orde for at reglene i advokatloven § 22 bare bør gjelde for personer som ikke er advokater. Videre har foreningen ment at rapporteringen ikke behøver å skje fortløpende etter hvert som endringene skjer. Det er etter foreningens syn tilstrekkelig at dokumentasjonen er tilgjengelig for Advokattilsynet ved et eventuelt tilsyn. Advokatforeningen har også tatt opp problemstillinger som oppstår når personer som fra før har eierandeler eller ledelsesfunksjoner som omfattes av reglene, ikke lenger tilfredsstiller kravene til hederlig vandel og skikkethet.

3.4 Oppfølging av advokatfullmektiger – utpekt advokat og prinsipal

3.4.1 Bakgrunn

Ved advokatloven § 12 innføres en plikt til å utpeke «en advokat som skal føre tilsyn med advokatfullmektigen, og sørge for at advokatfullmektigen gis forsvarlig veiledning». Denne advokaten benevnes i forskriften og forarbeidene som «utpekt advokat». Den utpekte advokaten skiller seg fra prinsipalen ved at denne har det overordnede ansvaret for oppfølgingen av fullmektigen(e), mens prinsipalen har ansvaret for oppfølgingen i den enkelte sak. Prinsipal og utpekt advokat kan være den samme personen.

I forskriftsutkastet § 13 foreslås det at den utpekte advokaten skal sørge for at advokatfullmektigen får forsvarlig faglig og praktisk veiledning og for at det utarbeides en skriftlig plan for fullmektigperioden. Prinsipalen skal gi advokatfullmektigen forsvarlig faglig og praktisk veiledning i den enkelte sak og skal sette av tilstrekkelig tid til oppfølgingen.

Bestemmelsen er kommentert i høringsnotatets del III punkt 5 (s. 57).

3.4.2 Advokatforeningens syn

I forbindelse med departementets arbeid med forskriften, har Advokatforeningen fremholdt at det ved reguleringen av pliktene til den utpekte advokaten ikke bør stilles for detaljerte krav. Variasjonen i advokatvirksomhetene og arbeidets art er for stor til dette. Foreningen har videre anført at det ikke vil være hensiktsmessig å regulere oppfølgingen av advokatfullmektigen på en måte som skal kontrolleres ved tilsyn ved for eksempel å innføre rapporteringsplikter om oppfølgingen.

Dersom man etter en tid identifiserer et behov for mer detaljerte regler, mener foreningen at ytterligere regler kan gis i Regler for god advokatskikk (RGA). RGA har regler om prinsipalen i reglens punkt 5.7.

3.5 Etterutdanning

3.5.1 Bakgrunn

I dag er det bare Advokatforeningens medlemmer som er pålagt å ta etterutdanning. Etterutdanningsordningen stiller krav om 80 timer undervisning over en femårsperiode (gjennomsnittlig 16 timer per år). Av de 80 timene må minst fem timer være undervisning i advokatetikk.

Advokatlovutvalget foreslo å innføre et lovpålagt etterutdanningskrav for alle advokater i NOU 2015: 3. Utvalget utredet ikke nærmere omfanget av eller innholdet i etterutdanningskravet, men la til grunn at kravet «i hvert fall ikke bør være mindre enn Advokatforeningens gjeldende ordning med krav til minimum 80 kurstimer over en femårsperiode».

I forskriftsutkastet § 14 foreslår departementet en plikt til å ta 48 timer etterutdanning i løpet av treårsperiode. I bestemmelsen er det også gitt regler om hva etterutdanningstimerne må bestå i, og hvem som kan tilby etterutdanningen. Forslaget er kommentert i høringsnotatets del III punkt 8.1 (s. 78).

3.5.2 Advokatforeningens syn

Advokatforeningen er positiv til at det innføres et etterutdanningskrav for alle advokater. I forbindelse med departementets utredningsarbeid har foreningen tatt til orde for at ordningen bør være enkel å praktisere, uten at det opprettes et særskilt tilsynsspor for kontrollen med etterlevelsen av kravet.

Foreningen har videre gitt uttrykk for at timekravet ikke bør overstige kravet i den gjeldende etterutdanningsordningen for medlemmer av Advokatforeningen. Foreningen har også tatt til orde for at det bør stilles krav om at et begrenset antall timer er undervisning i advokatetikk.

3.6 Arkivplikt

3.6.1 Bakgrunn

Det finnes i dag ingen særlige regler om arkivhold for advokater. Regler for god advokatskikk innebærer imidlertid at advokater skal holde et forsvarlig arkiv. I tillegg gjelder GDPR og regler om oppvaring av visse dokumenter i hvitvaskingsloven og i bokføringsregelverket.

Advokatforeningen har generelt anbefalt medlemmene å ta vare på saksdokumenter i 10 år eller lenger dersom advokatens behov tilsier dette.

Ved advokatloven § 36 innføres det regler om arkivhold for advokater. Arkivplikten omfatter dokumenter som advokaten har mottatt eller produsert i anledning advokatoppdrag. Dokumentene

skal oppbevares i ti år eller lenger dersom oppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det.

I forskriftsutkastet § 15 foreslås det nærmere regler om arkivplikten. Disse er omtalt i høringsnotatets del III punkt 8.2 (s. 81).

3.6.2 Advokatforeningens syn

Under arbeidet med forskriften har Advokatforeningen overfor departementet tatt til orde for at arkivreglene bør være enkle å praktisere. Løsninger som gjør at det er uklart om arkivplikten etter advokatloven går foran eller må vike for andre regler om oppbevaring, bør unngås. Det gjelder også løsninger som fører til at enkeltdokumenter må tas ut av saksmappen, samtidig som at resten av dokumentene i mappen må tas vare på videre.

Idet arkivplikten er personlig, har Advokatforeningen også tatt opp problemstillinger knyttet til at en advokat slutter i et foretak. Etter foreningens syn bør advokaten kunne inngå avtale med et advokatforetak om at foretaket skal sørge for at arkivplikten oppfylles etter at advokaten har sluttet.

3.7 Sikkerhetsstillelse

3.7.1 Bakgrunn

Av høringsnotatet fremgår det at gjeldende regler om sikkerhetsstillelse foreslås videreført med «enkelte språklige og tekniske endringer». Det foreslås likevel en stor endring ved at internadvokater etter utkastet fritas fra plikten til å stille sikkerhet. Samtidig foreslår departementet å fjerne kravet om forhøyet sikkerhet for advokater som har advokatfullmektiger.

Reglene om sikkerhetsstillelse er gitt i forskriftsutkastet kapittel 5 og er omtalt i høringsnotatets del III punkt 2.4 (s. 42).

3.7.2 Advokatforeningens syn

Advokatforeningen er positiv til at det ikke foreslås en omlegging av reglene om sikkerhetsstillelse.

Det har under departementets utredning av forskriften oppstått spørsmål om sikkerhetsstillelsens størrelse. Denne har ikke vært justert siden 1993. Etter gjeldende advokatforskrift stilles det krav om sikkerhetsstillelse på minst fem millioner kroner. Advokatforeningen har vist til at det til tross for tiden som har gått, ikke er empirisk grunnlag for å heve kravet.

3.8 Klientmidler – separate klientkonti

3.8.1 Bakgrunn

Advokatlovutvalget foreslo en plikt til å opprette separate klientkonti for hver klient, jf. NOU 2015: 3, lovutkastet § 42:

«Mottar advokaten klientmidler i form av penger, skal det for hver klient opprettes en egen klientkonto i både advokatens og klientens navn.»

Denne plikten ble ikke inntatt i departementets lovforslag, og er således ikke å finne i advokatloven. Derimot inneholder advokatloven hjemmel til å gi forskrift om behandling av klientmidler.

Departementet foreslår en plikt til å opprette separate klientkonti for hver klient i utkastet § 24. Forslaget er omtalt i høringsnotatets del III punkt 9.1 (s. 84).

3.8.2 Advokatforeningens syn

Advokatforeningen har tidligere overfor Justisdepartementet gitt uttrykk for at en slik plikt ikke bør innføres. Foreningen har i stikkordsmessig form vist til at:

- *Ikke alle banker tilbyr enkle løsninger*

Hvor opprettelse av klientkonto ikke kan skje med umiddelbar virkning, kan det forsinke arbeidet med saken med mer enn tiden det tar å opprette kontoen.

- *Uavhengig av bankens løsning vil det ta tid*

Grunnleggende risikostyring i advokatfirmaer tilsier at ikke alle advokatene og fullmektigene har tilgang til å logge seg inn i firmaets nettbank, hvor opprettelsen av klientkontiene skjer. Uavhengig av bankens løsning for opprettelse av klientkonto, vil dermed en utvidet plikt til å opprette klientkonto kunne føre til at et oppdrag forsinkes.

- *Risiko for feil*

Ved at det skal opprettes en stor mengde separate konti, øker sjansene for at det begås feil. Når feilene skjer, må de rettes. Pengene må overføres til riktig konto, og bilag for dette må føres.

- *Nye administrative oppgaver*

I tillegg til at kontiene skal opprettes, skal riktige kontonumre påføres fakturaer, inntas i oppdragsbekreftelser, i brev til motparter og så videre. En annen ting er at advokaten ved opprettelsen av kontoen i tredjepersoners navn må innhente personnummer for å få vedkommende registrert i banken. Når kontoen ikke lenger skal benyttes, må disse slettes.

- *Vurderinger omkring hvem kontoen skal lyde på*

En slik ordning kan i noen tilfeller kreve vanskelige vurderinger, som kan kreve tid og undersøkelser.

- *Antallet konti kan bli stort i en og samme sak*

Antallet nødvendige klientkonti vil ikke nødvendigvis være begrenset av antallet saker advokaten har, men kan overstige dette. I visse tilfeller må det opprettes konti på andre enn klienten – i tillegg til denne – og det er heller ikke uvanlig at advokaten representerer mange klienter i en og samme sak. Eksempler på dette er hvor advokaten representerer et titalls seksjonseiere i sak mot en utbygger, eller et betydelig antall grunneiere i sak om ekspropriasjon.

- *Unødvendig merarbeid hvor innbetaling ikke kommer likevel*

Ikke sjeldent vil en sak utvikle seg annerledes enn det man opprinnelig så for seg.

- *Arbeidet med avstemmingen av klientmidlene*

Å innføre en plikt for advokaten til å opprette separate klientkonti for hver klient, vil medføre betydelig merarbeid i forbindelse med avstemmingene.

- *Bankgebyrer*

Hvorvidt opprettelse og hold av klientkonti er gebyrbelagt fra bankenes side, varierer.

For det tilfelle at departementet *likevel* ville vurdere å innføre en plikt til å opprette separate konti, har Advokatforeningen foreslått en rekke tiltak som kunne dempe byrdene ved en slik plikt:

- *Forskudd på salær bør ikke anses som klientmidler*

På denne måten vil forskuddene gå direkte til driftskonto.

- *Midler til dekning av forpliktelser etter rettsgebyrloven*

At advokater krever forskudd til dekning av krav etter rettsgebyrloven, er både vanlig og fornuftig. Når veiene slike innbetalinger kan ta også er begrensede og oversiktlige, taler gode grunner for at slike beløp kan settes inn på en felles klientkonto. Dette vil effektivt redusere omfanget av ulempene ved en plikt til å opprette separate konti, ved siden av å ikke lenger anse forskudd på salær som klientmidler.

- *Sjeldnere avstemminger*

I dag er det en plikt til å avstemme klientmidlene hver måned, jf. advokatforskriften § 3-6 fjerde ledd. Idet innføring av en plikt til å opprette separate klientkonti vil gjøre arbeidet med avstemmingene mer omfattende, med tilhørende kostnader, bør antallet avstemminger i så fall reduseres. Gode grunner taler for at *årlige* avstemminger for separate konti vil være tilstrekkelig.

- *Beløpsgrense*

Et tiltak som også vil redusere ulempene ved en plikt til å opprette separate klientkonti, er å innføre en beløpsgrense for når midler må inn på separat konto.

- *Klienter som ikke tilfredsstiller bankenes krav til identifikasjon – felles klientkonto*

Ikke helt upraktisk kan det være forhold rundt klienten som gjør at det vanskelig kan opprettes klientkonto i dennes navn på grunn av kravene bankene stiller. Flyktninger med usikker identitet og ukjent oppholdssted er ett eksempel. For å kunne håndtere slike og lignende tilfeller må det være anledning til å bruke felles klientkonto.

4 Endringer i advokatloven, herunder overgangsregler

4.1 Overgangsregler

Idet følgende gis en oversikt over noen av overgangsreglene som er foreslått i høringsnotatet. For en fullstendig oversikt vises det til høringsnotatets del II punkt 8 (s. 12).

Søknad om advokatbevilling

Departementets foreslår at personer som oppfyller vilkårene for å få advokatbevilling når loven settes i kraft, skal kunne søke inntil et halvt år etter ikraftsettingen, og fortsatt vurderes etter det tidligere regelverket.

Vandelskrav og krav om at personer i ledelsen ikke skal være uskikket

Departementet foreslår en overgangsbestemmelse om at eiere, styremedlemmer og personer i ledelsen i advokatforetak, må legge frem en politiattest etter advokatloven § 22 første ledd innen ett år etter lovens ikraftsetting.

Andre enn advokater som utøver advokatvirksomhet på vegne av et foretak

For å gi advokatforetakene tid til å innrette seg etter ny lov og foreta nødvendige omorganiseringer, foreslår departementet at personer som i dag har adgang til å utøve advokatvirksomhet på foretakets vegne i medhold av domstoloven § 231 femte ledd andre punktum, fortsatt kan gjøre dette inntil ett år etter at loven er satt i kraft.

Rettsjelpere og fritt rettsråd

I utgangspunktet er det bare advokater som kan yte retts hjelp etter rettsjelploven og motta godtgjøring etter salærregelverket. Etter forskrift 9. oktober 1997 nr. 1087, kan imidlertid også jurister som har registrert sin virksomhet hos Tilsynsrådet, yte fritt rettsråd etter rettsjelploven. Denne forskriften vil oppheves ved advokatlovens ikraftsetting. Departementet foreslår en overgangsbestemmelse som gir jurister som har gitt melding til Tilsynsrådet og som yter rettsjelp i saker etter rettsjelploven (rettsjelpere), en tidsavgrenset rett til å fortsette sin virksomhet og motta godtgjøring etter salærregelverket.

4.2 Andre endringer

Forsikringsadvokater

For å innpasse forsikringsadvokatene i advokatloven, foreslås det mindre endringer i advokatloven §§ 17, 18, 45, 56 og 57 om henholdsvis overtredelsesgebyr, forbud mot å drive advokatvirksomhet, tilsyn, krav til disiplinærklager, og behandling av disiplinærklager. Dette er omtalt nærmere i høringsnotatets del II punkt 7 (s. 11).

Møterett for Høyesterett

Departementet foreslår i høringsnotatet at advokater som hovedregel ikke kan møte til prøve for Høyesterett når retten settes i storkammer eller plenum. Det foreslås samtidig et unntak fra dette dersom Høyesteretts ankeutvalg finner at det foreligger særlige grunner. Det er også foreslått overgangsregler i denne forbindelse. Dette er omtalt nærmere i høringsnotatets del II punkt 10.1 (s. 22).